

Björngravar i Sápmi

Människans vördnad för björnen sätter spår, inte bara i myter och berättelser, utan även i landskapet. Hittills har 45 björngravar hittats i Sápmi. Där har björnens ben placerats efter en björnceremoni. I svenska Sápmi har 13 gravar hittats i fjäll- och skogstrakterna. De flesta finns inom det sydsamiska området. Det kan vara högar, ibland med rester av trä, stenar eller i springor, där björnar har begravts. De flesta är från 1700-talet eller senare.

Björnens ben har placerats i en specifik ordning med skallen och skulderbladen i ena änden av graven. Ibland ligger de på en bas av björkbark. I ungefär hälften av gravarna är benen kluvna, den feta mörgen hade blivit uppäten. Skriftliga källor uppger att det var tradition att benen begravdes hela, men vad som sägs och görs är inte alltid samma sak.

Precis som när en person begravdes lämnades platsen efter begravningsritualen. Platsen gjordes aldrig helig och inga ritualer utfördes någonsin offer vid graven.

Björngraven på Vägvisarholmen

Den nordligaste och äldsta björngraven i svenska Sápmi har hittats utanför Jokkmokk, inom samebyn Tuorpon. På Vägvisarholmen i Karatssjön grävdes 1986 en tusen år gammal björngrav som sedan flyttades till Ájtte. Det var en ung björn som hade begravts, bara 1 1/2 år gammal, men den var stor jämfört med björnar idag. Människorna har inte placerat sina ben direkt på marken, utan ligger på en bädd av björkbark. Under björkbarken finns ett lager av bränt kol. Kanske anlades en eld för att tina upp marken? Benen på björkbarksbädden läggs ner på samma sätt som de var i kroppen. Även mycket små ben från björnens ramar finns där. Yttersta noggrannhet har iakttagits för att säkerställa att inget går förlorat.

Det är svårt att säga om det är en hane eller hona. Inget penisben har hittats, men penisbenet var laddat med björnens kraft och användes ofta som en amulett - behöll jägaren penisbenet?